

Från enskild bit till färdigt pussel

- Kommunernas brottsförebyggande roll

Lagstiftning - ett kommande paradigmskifte i det brottsförebyggande arbetet?

Föreläsning SmåKom nätverksträff
2023-04-13



Ambition med presentationerna

Att ni har fått ökad kunskap om:

- Introduktion till brottsförebyggande arbete
- Lagen i sig
- Samverkan i brottsförebyggande arbete framåt

Vad säger forskningen om vad som är effektivt?

- Arbetet bör vara så riktat och problembaserat som möjligt.
- Analys av underliggande problem som finns till den aktuella brottsligheten.
- Relevanta insatser riktas mot dessa problem.
- Insatsen utvärderas



Kunskapsbaserat arbete

- Kunskap om brottsproblemets omfattning, struktur och utveckling
- Analys av möjliga bakomliggande orsaker till brottsproblemet
- Att arbetet är riktat mot orsakerna till brottproblemet
- Att insatser är, så långt det går, beprövade eller utvärderade
- Är återkommande reviderat utifrån uppföljning eller utvärdering



Några centrala begrepp inom kunskapsbaserat arbete

Brottsförebyggande arbete kan beskrivas på flera sätt:
Exempelvis genom Rutinaktivitetsteorin "Brottstriangeln" (Cohen & Felson 1979)

Motiverad gärningsperson

Ett lämpligt objekt
(*person eller egendom*)

Frånvaro av kontroll

Om dessa tre sammanstrålar i **tid** och **rum** ökar riskerna för att brott kommer att begås



Brottsförebyggande arbete

- Hur kan man dela in arbetet och vilka utgångspunkter finns?

Primär brottsprevention som avser generella/allmänna åtgärder mot brott (universell)

Sekundär brottsprevention som inriktar sig på riskpersoner, -aktiviteter, -miljöer etc. (indikerad)

Tertiär prevention som inriktar sig på att hindra återfall i brott och upprepad utsatthet för brott (mot person eller miljö). (selekterad)



Två brottspreventiva fokus

Social prevention

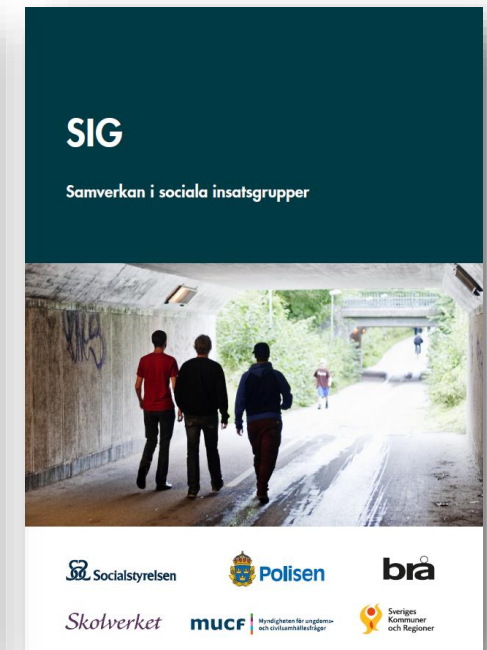
Oftast långsiktiga effekter

Inriktas mot individens benägenhet (motivation) att begå brott

Syftar till att:

- Påverka benägenheten att begå brott
- Påverka självkontrollen
- Stärka sociala band
- Välfärdsreformer

Exempel på social prevention



Två brottspreventiva fokus

Situationell prevention

Oftast snabba effekter

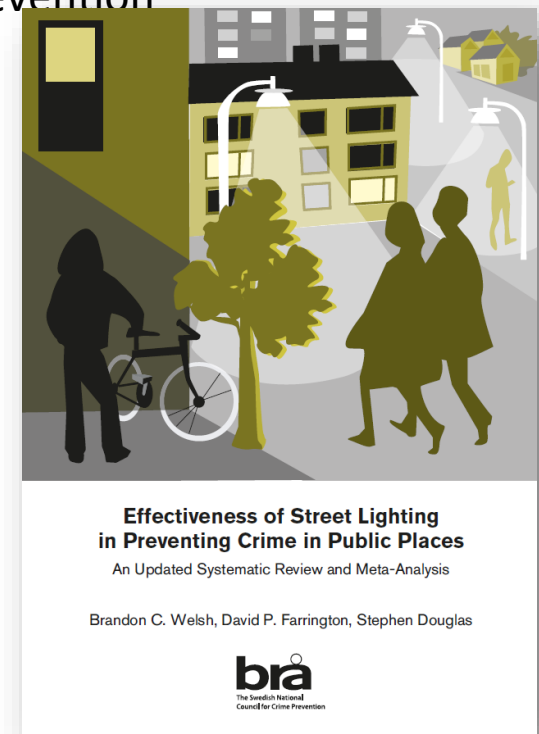
Inriktas mot att motverka förekomsten av situationer (platser) där brottslighet kan uppstå

Syftar till att:

- Försvåra genomförandet
- Öka upptäcktsrisken
- Minska vinsterna av brott
- Skydda objekt

Situationell prevention

Exempel på situationell prevention



	Minskad brottsbenägenhet	Försvåra genomförandet av brott	Ökad informell och formell social kontroll
Primär	Allmän skolgång, arbetsmarknadsåtgärder, blanketter som underlättar att göra rätt	Låsa ytterdörren, larm på arbetsplatser, krav vid upphandlingar	Granssamverkan mot brott, generella kontroller i välfärdsystemen, ökad skattekontroll, föräldratillsyn, generell polispatrullering
Sekundär	Försörjningsstöd, samverkansinsatser mot unga som begått strategiska brott, rådgivning till företagare i riskbranscher	Förstärkt skalskydd på utsatt plats, samordnad operativ kontroll, lokala föreskrifter, kontroll i belastningsreg. för att få driva vissa företag.	Fältare och uppsökande verksamhet, vaktbolag ronderar under risktider
Tertiär	individuell handlingsplan vid frigivning från anstalt, möjlighet till boende och sysselsättning på annan ort för avhoppare	uppsägning av hyresavtal, information till upprepat utsatta om hur de kan öka sitt skydd	Polispatrullering av "hot spots", punktmarkering av kända brottsaktiva personer.

Fördjupning brottsförebyggande arbete utifrån lagen *Kommuner mot brott*

- Genomgång av lagen
- Vad menar Brå är kunskapsbaserat arbete?
- Vad bedömer Brå blir viktigt för kommunerna att arbeta med?



Varför ska kommunerna ha ett lagstadgat ansvar för brottsförebyggande arbete?

”Sveriges kommuner har en central roll i det lokala brottsförebyggande arbetet men hur arbetet prioriteras och bedrivs ser olika ut i landet.”

”Då kommuner tidigare inte haft något lagstadgat ansvar för detta, ser vi på Brå att vissa kommuner ibland måste bortprioritera det brottsförebyggande för andra frågor som är just lagstadgade. Lagförslaget stärker prioriteten att förebygga brott och det är viktigt även för de som redan arbetar brottsförebyggande, de får ett mandat att arbeta med frågorna”

”Det handlar om ett systematiskt sätt att arbeta. Lever kommunerna upp till lagförslagets intentioner, så har de goda förutsättningar att förebygga brott och öka tryggheten tillsammans med andra viktiga aktörer”

Vad innebär lagen för kommunerna?

- Kommunerna får ett brottsförebyggande ansvar
- Medför krav på organisation, prioritering samt resurssättning
- Kommun och polis får ett mer likvärdigt gemensamt brottsförebyggande ansvar
- Kompletterar alt. motsvarar *Polislagen 2§* (SFS 1984:387)
- Arbeta systematiskt och kunskapsbaserat

Ett kunskapsbaserat brottsförebyggande arbete utgår från:

- Kunskap om brottsproblemets omfattning, struktur och utveckling
- Analys av möjliga bakomliggande orsaker till brottsproblemet
- Att arbetet är riktat mot orsakerna till brottproblemet
- Att insatser är, så långt det går, beprövade eller utvärderade
- Är återkommande reviderat utifrån uppföljning eller utvärdering

Arbetet ska vara kunskapsbaserat och systematiskt

Lagförslaget i korthet:

1. Struktur och organisering
2. Framtagande av en lägesbild
3. Att analysera orsakerna
4. Formulera brottsförebyggande åtgärdsplan
5. Uppföljning
6. Samordning av det brottsförebyggande arbetet

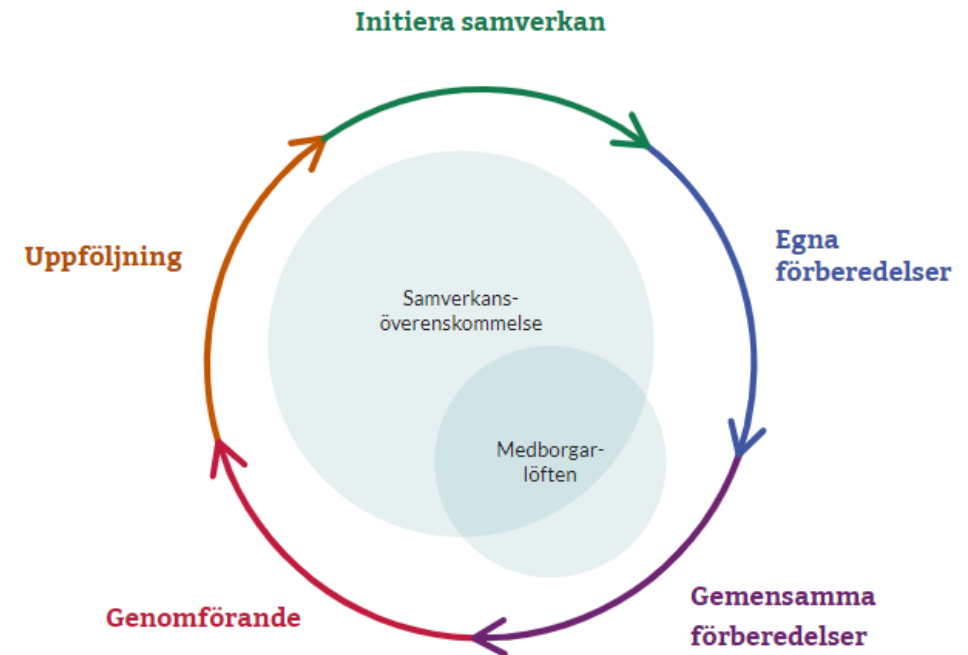
Organisering i fokus

Lagförslaget belyser vikten av en lokalt ansvarig samordnare samt att arbetet organiseras genom ett brottsförebyggande råd

Lagförslaget omfattar inte:

Vilka åtgärder en kommun ska vidta i det brottsförebyggande arbetet.

Brottsförebyggande arbetet i samverkan



Det första steget i processen berör framför allt ledningen för polis och kommun. De ska fatta beslut om att samverka och **skapa struktur och förutsättningar** för samverkansarbetet

Vad behöver er organisation veta?

Exempelvis

- Anmälda brott
- Upplevelse av trygghet
- Demografiska data
- Andra parametrar
- Historik

Vilka brott är av betydelse?

Var – när – hur – vem?

Tider/platser och utveckling?

Vilka påverkas mest?

Befolkningsstruktur?

In- och utflyttning

Inkomst, boende, sysselsättning, skolprestationer, säsongsvariationer, orosanmälningar m.m.

Har problemet förekommit tidigare?

Vad gjordes då?

Exempel på olika förvaltningars ansvar

Här listas exempel på områden som kan utsättas för brott

- vilka kommunala förvaltningar skulle kunna arbeta för att lösa dem?
 1. Brott i egna verksamheter – där kommunen ansvarar för platsen
 2. Brott i utomhusmiljöer – allmänna platser – den fysiska platsen spelar stor roll
 3. Brott i inomhusmiljöer eller privata bostäder
 4. Brott mellan personer – beteende kan spela en stor roll
 5. Brott utan fysisk plats – internet, mobiltelefon
 6. Brott mot vissa målgrupper – män, kvinnor, unga, äldre, etnicitet, sexuell läggning osv.
 7. Brott mot särskilda näringar

Fördelar med lagen för kommunerna

Brå, Polismyndigheten har i sina remissvar ställt sig positiva till lagförslaget och sedan nu fattade lagen.

För att

- Det är viktigt att stärka prioriteringen av det brottsförebyggande arbetet och för att undvika att det sätts åt sidan till förmån för annat arbete med ett lagstadgat ansvar
- Kunna förstärka vikten av att ha en välfungerande organisation, att arbeta kunskapsbaserat i samverkan och att brottsförebyggande arbete behöver bedrivas i Sveriges samtliga kommuner
- Det över tid är resurssparande och kostnadseffektivt att arbeta kunskapsbaserat och systematiskt

Brås bedömning av konsekvenser

- Polisen roll
 - Behovet av samarbete med Polisen kan sannolikt också öka med anledning av förslaget
- Större fokus på utvärdering
 - Vi vet för lite om vilka brottsförebyggande åtgärder som verkligen fungerar
- Bidragsgivning till kommunernas brottsförebyggande arbete
 - Kommer inte täcka behovet
- Inventering av kommunernas behov
 - Stödet är inte preciserat av vad kommunerna kommer behöva för att nå lagstiftning
- Kraftig behov av utökat strategiskt stöd till kommunerna från Brå och Länsstyrelserna

Brås medskick till kommunerna

Ett kunskapsbaserat och systematiskt brottsförebyggande arbete utgår från att:

- Ni är överens om vad ett brottsförebyggande arbete är och vad det inte är.
”allt kan och bör inte vara ett brottsförebyggande arbete” (Tillsammans mot brott – brottsförebyggande arbete är inte generella välfärdssatsningar)
- Arbetet sker i rätt ordning.
”lösningen får inte komma före en lägesbild och analys av problemet”
- Metod ska anpassas efter problemet - inte tvärtom.
*”Problembilden styr vem som ska arbeta och på vilket sätt;
”one size does not fit all”*
- Arbetet är förankrat utifrån gemensamt mål, lägesbild och förmåga att omhänderta problem som kan uppstå.
”Undvik dubbelarbete eller fall mellan stolarna”

Det innebär att politikens ansvar ökar:

1. Politiken får ett stort ansvar för och beställningen av brottsförebyggande arbete
Vad-frågan blir det central för dem att förhålla sig till
2. Organisationen kommer agera utifrån politikens beställning och ska kunna formulera **hur** deras viljeinriktning ska kunna genomföras
Vilja/ambition kommer spela roll (även i relation till andra områden som inte omfattas av lagstiftning)
3. Politiken kommer behöva sätta tydligare ramar för vad organisationen kan göra i relation till lagstiftningen
Prioritering
Stöd – vilka verksamheter ska engageras?
Resurser – vad får det kosta?
Tid – Långsiktighet eller snabba resultat
4. Politiken ansvarar för uppföljning av vad brottsförebyggande arbetet ska resultera i
Efterfrågan/uppföljning – vad vill ni ha ut av arbetet?

Kontakta oss

- Telefon växel: 08-527 58 400
- E-post: info@bra.se

- Presstjänsten: 08-527 58 500, press@bra.se
- Statistik: statistik@bra.se
- Brottsförebyggande arbete: kontaktpunkten@bra.se
- Webbredaktionen: webb@bra.se

Tack för mig!

Carl Gynne

Utredare

Enheten för utveckling av
brottsförebyggande arbete

